

JÁN BRINDZA

MIESTO PO SZM PRI JEDNOTNOM VÝCHOVNOM POSOBNÍ VŠETKYCH MIMOŠKOLSKÝCH ČINITEL'OV

I. TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ

ÚV KSC na svojom plenárnom zasadnutí v júli 1973 zdôraznil, že vypestovať vysoké morálne hodnoty osobnosti možno len ciel'avedomým pôsobením všetkých výchovných činiteľ'ov, ktoré sa na výchove zúčastňujú.

Hlavnú koordinujúcu funkciu plní KSC a po nej škola. Popri škole na realizácii cieľ'ov komunistickej výchovy sa podieľa rodina, PO SZM, SZM, spoločenské organizácie, masovokomunikačné prostriedky - film, rozhlas, televízia, tlač, ale aj závody, JRD a pod. Požiadavka komplexnosti výchovného pôsobenia predpokladá ich úzku spoluprácu.

Najrozpracovanejší systém výchovného pôsobenia má škola. Škola vyvíja úsilie, ako aj výchovné pôsobenie ostatných výchovných činiteľ'ov - najmä rodiny, PO SZM, SZM i ďalších výchovných činiteľ'ov - a spoločenských organizácií v súlade s výchovným pôsobením školy a celospoločenskými úlohami v komunistickej výchove detí a mládeže.

Formovanie všestranne harmonicky rozvinutej osobnosti predpokladá úzku, programovú, systematickú spoluprácu medzi jednotlivými činiteľ'mi.

Nezastupiteľnú funkciu a miesto vo formovaní detí a mládeže má PO SZM a SZM. PO SZM má vypracovanú jednotnú sústavu požiadaviek vyjadrených vo "Výchovnom systéme pre iskry a pionierov". Výchovný systém je realizovaný špecifickými formami a metódami práce.

Vhodne doplná výchovné pôsobenie na vyučovaní a prispieva k jednotnému výchovnému pôsobeniu na žiakov základnej školy, školskej a mimoškolskej výchovy, na organizovaný voľného času detí.

II. KONKRETIZÁCIA CIEĽA VÝSKUMU

Pionierska organizácia SZM je jedným z výchovných činiteľov, pôsobiacich na deti. Jej vplyv je významny preto, že nadväzuje na výchovné pôsobenie školy, pôsobí na deti v čase mimo vyučovania, hlavne v čase ich voľna. Obsahom svojej činnosti sa podieľa na príprave deti na život a prácu v rozvinutej socialistickej spoločnosti.

Cieľom výskumu bolo dospieť k návrhom na racionálne využívanie voľného času detí, jeho ovplyvňovanie všetkými mimoškolskými činiteľmi, hlavne spoločnosťami, organizáciami. Konkretizácia výskumu:

1. Predpokladom ďalšieho rozvoja detskej organizácie je starostlivosť celého Socialistického zväzu mládeže o svoju mladšiu smenu - o pionierov. Skúmaný bol súčasný stav starostlivosti SZM o PO. Dospeli sme k návrhom na riešenie, určeným orgánom a organizáciám zväzu mládeže.

2. Spolupráca detskej organizácie s pracovnými kolektívami v závodoch. Doraz bol položený na spoluprácu s BSP.

3. Spolupráca PO so spoločenskými organizáciami NF pri rozvoji všestrannej a pestrej činnosti. Dospieť k návrhom na zvýšenie koordinácie a aktivity všetkých spoločenských organizácií v ponuke rôznych činností v podujatí pre deti.

V priebehu výskumu sme spolupracovali s ostatnými riešiteľmi tejto úlohy.

III. PRACOVNÉ HYPOTÉZY

1. Zväz mládeže plní svoje poslanie voči PO SZM, stará sa o ňu, pod jeho vedením ona plní vytýčené úlohy.

2. BSP môžu ovplyvňovať deti pionierskeho veku hlavne v oblasti mravnej a pomôcť rozvíjať technickú, prírodovednú a ideovopolitickú zložku komunistickej výchovy.

2.1. brigády i detské kolektívy radi spolupracujú a výsledky sú dobré.

3. Spolupráca PO so spoločenskými organizáciami sa rozvíja na detskej úrovni a zasahuje do najdôležitejších oblastí pionierskej činnosti. PO tak za pomoci spoloč. organizácií naplňuje svoje poslanie.

3.1. PO realizuje svoju činnosť vo voľnom čase detí. Otvplyvňuje tak časť voľného času detí. Významne pritom pomáhajú niektoré spoločenské organizácie.

IV. VÝSKUMNÉ METÓDY A VÝSKUMNÁ VZORKA

a./ Pri výskumnom ciele č. 1 (konkretizácia cieľa výskumu) bolo postupované metodou literárnou a štúdiom dokumentov. V historickej časti problematiky bolo skúmané ako sa zväz mládeže počas svojho vývoja zaoberal problematikou detskej organizácie, ako jej pomáhal problematikou detskej organizácie, ako jej pomáhal (náčrt je vykonaný od vzniku ČSM v r. 1949 az do III. zjazdu SZM 1982);

anketou - u 100 základných organizácií SZM na Slovensku.

Zisťovaný bol súčasný stav stratostlivosti a pomoci SZM PS a oddielom.

b./ Výskumny cieľ c. 2.

technikou ankety u BSP v troch okresoch Stredoslovenského kraja (V. Krtíš, Banská Bystrica a Prievidza) metódou štúdia dokumentov - kronik BSP arozných hodnotiacich správ v orgánoch ROH. c

metodou štúdia dokumentov - zmlúv medzi SZM a spoločenskými organizáciami a hodnotiacich správ týchto orgánov.

metodou štatistickou (technika dotazník) u detí 7. ročníkov o fonde a trávení ich voľného času (vzorka 840 detí) Dotazníkom u 761 detí o mieste PO v živote detí - deti z okresov B. Bystrica, a Zilina.

Okrem toho boli použité metódy porovnávací a logické. Výsledky boli spracované ručne bez použitia výpočtovej techniky.

V. DOTERAJŠIE VÝSLEDKY VÝSKUMU

1./ Preukázateľne dobré výsledky v práci pionierskej organizácie v celej jej histórii sú i dielom tisícov pionierskych pracovníkov a

starostlivosti orgánov a organizácií SZM. Zväzáci vedú krúžky, oddiely, pomáhajú pri vstupe do oddielov iskiery i do PO a do zväzu mládeže.

Konkrétna pomoc pionierskym skupinám a oddielom sa realizuje spočiatku prevzatím patronátu, čo sa upravuje patronátnou dohodou. V súčasnosti na Slovensku má uzavreté patronátne zmluvy s pionierskymi skupinami asi 1/3 zväzáckych organizácií. Tieto očividne dosahujú lepších výsledkov v patronátnej činnosti, než organizácie bez dohody. Pritom sa pod dohodou nemyslí dohoda v zmysle ako ich uzavrel ÚV SZM so spoločenskými organizáciami. Ide o úpravu vzťahov a vzájomné záväzky a termíny ich splnenia. V sovietskom Komsomole sa osvedčilo kolektívne vedomie oddielu. K jednému oddielu vysiela komsomolská organizácia nie jedného, ale viac svojich členov. Popri jednom, právne zodpovednom vedúcom, sa ostatní venujú príprave a organizácii rôznych záujmových činností podľa vlastných záľub. Tento spôsob má výhodu v tom, že s pioniermi pracujú viacerí zväzáci, ktorí majú spolu i viacej nápadov. Ani pri odchode vedúceho sa nemusí hľadať nový, pretože existuje kontinuita. Dôležité je rozdelenie funkcií, jednotný plán, zodpovednosť a jednotné hodnotenie. Táto forma je výhodná najmä pre študentské organizácie SZM.

Z ankety, ktorá bola v rámci výskumu uskutočnená v 100 základných organizáciách SZM na Slovensku vyplýva, že súčasná pomoc ZO SZM pionierskym skupinám spočíva:

- Vo výbere vedúcich a inštruktorov a ich poverení pracovať s pioniermi. Popri oddielových vedúcich a inštruktoroch pracujú zväzáci s deťmi ako vedúci záujmových útvarov, napr. krúžkov technických, astronomických, športových, mladých požiarnikov, ochrancov prírody, šikovných rúk, streleckých, literárnych, turistických, fotografických a ďalších. Niektorí oddieloví vedúci vedú zájmové pionierske oddiely, ako predsedovia klubov inštruktorov na stredných školách a učilištiach.

- V organizacnej pomoci pri príprave a priebehu rôznych podujatí, napr. Dni pionierov - pri slávnostnom programe, pri športových disciplínach, kvízoch, pion. jarmoku, besedujú s pioniermi, pomáhajú finančne i materiálne, napr. nákupom odmiern vyhotovia do kroniky fotografie, poskytnú, ak je treba brigádnicú pomoc pri príprave priestorov. Podobne pomáhajú zväzáci pri Medzinárodnom dni detí,

sviatkoch zimy s Dedom Mrázom, pomáhajú pri zbere liečivých rastlín a pod.

- V ideovopolitickej oblasti - formovaním socialistického vzťahu detí k práci a jej výsledkom. Zväzáci v závodoch prostredníctvom rôznych podujetí vytvárajú podmienky pre blízky vzťah detí k robotníckej triede, rozvíjajú záujem a tvorivú prácu a robotnícke povolanie. Časté sú besedy a exkurzie pionierov na pracoviskách mladých členov SZM, v mládežníckych kolektívoch. Na turistických výletoch zväzáci približujú deťom vysvetľovaním, alebo sprostredkovaním boje za SNP, alebo zo škorsieho obdobia.

- V rozvoji pestrej činnosti pionierov počas školského roka, ale i počas letných prázdnin.

- V materiálnej a finančnej pomoci PS - predovšetkým pri výstavbe nenáročných ihrísk, najmä v táboroch, pri nákupe základného materiálu pre potreby skupiny alebo oddielu.

- V príprave pionierov na vstup do SZM.

Rozvojom patronátnej činnosti zväzu mládeže nad PO sa vytvárajú podmienky pre normálnu činnosť detskej organizácie. Pionieri sa v styku so zväzákmi pripravujú a chcú byť zväzákmi a pokračovať v plnení úloh, á, ktoré sa od mladých socialistických ľudí očakávajú.

Pre zlepšenie patronátnej činnosti sa vyžaduje:

- V kádrovej oblasti sa žiada intenzívnejšia pomoc ZO SZM v oblasti technickej činnosti (pri zakladaní a vedení staníc mladých technikov a prírodovedcov). Táto činnosť napomáha pri voľbe povolania.

- V materiálnej oblasti budovanie nenáročných ihrísk, alebo aspoň častí zariadení - hlavne na sídliskách.

- Docenovať prácu zväzákov, ktorý s pioniermi pracujú ako každú inú zväzácku činnosť. Navrhovať na odmenu zväzáckymi, ale i štátnymi vyznamenaniami najlepších zväzákov, ale i starších, čo posilní postavenie SZM a jeho detskej organizácie.

2./ Súčasťou výskumu bol predvýskum o podieli a spolupráci PO SZM s inými činiteľmi pri výchove k voľbe povolania z hľadiska možností PO,

menovite z hl'adiska výchovy pionierov k tvorivej práci.

Táto sa realizuje prostredníctvom záujmovej technickej činnosti a verejnoprospešnej práce. Tu sme sledovali ako PO SZM spolupracuje s ROH, BSP a výrobnými kolektívami.

Z iniciatívy Revolučného odborového hnutia sa na výchové detí podielajú aj kolektívy pracujúcich zo závodov. Patria medzi blízkych priateľov pionierov. Spolupráca s nimi prináša úžitok pri výchove k správne mu vzťahu k práci. Výsledkom byva voľba celoživotného povolania, pre ktoré deti získali záujem práve pri styku s kolektívom pracujúcich. Spolupráca so závodmi a družstvami spája pôsobenie školy so životom, teóriou s praxou.

ROH - ako najmasovejšia organizácia čl. pracujúcich podporuje a realizuje cieľ socialistickej výchovy a pomáha pri rozvoji všestranne a harmonicky rozvinutej osobnosti.

Mnohé závody a základné organizácie ROH majú uzavreté dohody so školami a pionierskymi oddielmi. Pri naplňovaní dohôd sa plne realizuje aj pioniersky vedúci.

Odbory - posilňujú pedagogickou propagandou zodpovednosť rodičov za výchovu detí - vedú ich k podpore úsilia školy a PO SZM, umožňujú deťom, aby sa oboznamovali so závodom a poznali prácu svojich rodičov a svojich vedúcich zo závodu. Tým podnecujú záujem detí o robotnícke povolania. Pioniersky vedúci spolu s pionierskym aktívom, skupiny alebo oddielu popularizujú v PS pracovné úspechy najlepších robotníkov, novátorov, zlepšovateľov a BSP.

Odbory umožňujú deťom, aby sa oboznamovali so závodom a poznali prácu svojich rodičov a vedúcich PO zo závodu a tým podnecovali najmä u starších pionierov záujem o robotnícke povolania. Pioniersky vedúci popri popularizácii dobrých výsledkov oboznamuje deti s revolučnými tradíciami závodu, a bojom robotníkov za svoje práva, so súčasnými a perspektívnymi úlohami podniku.

ROH chce iniciatívne rozvíjať spoluprácu so školou a PO v oblasti kultúry. Poskytuje možnosť, aby programy kultúrnych zariadení sa využívali pre deti. Je ochotné organizovať pre deti pravidelné kultúrne podujatia ako s' besedy a súťaže. Trávenie svojho voľného času v závodných kluboch je prospešné rozvoju osobnosti detí.

ROH môže pomôcť aj materiálne a kádovo, najmä pri vlastivedných výletoch, turistike a zájazdoch. V prázdninovom období je možné spoločne s ROH organizovať nielen rekreáciu detí v táboroch ROH, ale ROH môže finančne príspeť i deťom, ktoré idú do táborov pionierskych skupín.

Medzi ďalšie formy spolupráce a pomoci patri budovanie pionierskych oddielov a skupín pri závodoch a kultúrnych zariadeniach, podpora činnosti záujmových útvarov a staníc mladých technikov a prírodovedcov, poskytovanie závodných klubov pre rácu PO. Z radov členov ROH získava pionierskych vedúcich, pozýva deti zamestnancov na dôležité udalosti v závode a naopak, vysiela popradých odborových funkcionárov a pracovníkov na najrôznejšie zhromaždenia a udalosti v škole a v pionierskej skupine. Je známi podiel niektorých ZV ROH na organizácii pionierskych sl'ubov. Napríklad závody v okrese Považská Bystrica poskytovali pre svoje patronátne pionierske skupiny autobusy na výleti do Banskej Bystrice. Okrem rekreačného pobytu zložili deti pioniersky sl'ub na pamätných miestach v Kremnici, alebo Nemeckej.

Starostlivosť a pomoc závodov a družstiev pioniersku organizáciu sa prejavuje najvýznamnejšie v patronátnej činnosti. Osvedčuje sa, ak má závod, družstvo, patronát súčasne nad školou i pionierskou skupinou. Úlohou patronátu je najmä podpora výchovného úsilia PO privytváraní správneho pomeru pionierov k práci a pri výchove k uvedomelej voľbe povolania.

Kazdy rok hl'adajú tisíce štrnásťročných chlapcov a dievcat odpoved na životne dôležitú otázku - čím budem, ako sa uplatním v ďalšom živote. V súčasnosti s rozvojom nových odvetví, so vznikom nových profesií, stúpa zložitost' tohto rozhodovania. Deti sa majú možnosť vybrať zo širokej palety študijných a učebných odborov. Väčšina štrnásťročných má však iba kusé a nejasné predstavy o rôznych odboroch ľudskej činnosti. Dosiaľ existuje značný nesúlad medzi želaniami detí (alebo ich rodičov) a celospoločenskými potrebami. Záujem o učebné odbory nestačí k pokrytiu potrieb nášho národného hospodárstva. Nedostatok sa prejavuje predovšetkým v strojárstve, hutníctve, baníctve, chémii a v spotrebnom priemysle. Ale záujmen štrnásťročných sa sústreďuje predovšetkým na atraktívne odbory. U chlapcov na automechanikov, opravárov slaboprúdovej techniky, inštalatérov, maliarov bytov, kuchárčasník a umelecké remeslá.

Naopak, v nízkej miere sa zaujímajú o povolanie frézara, sústružníka, strojného a prevádzkového zámočníka, železničiara, klampiara, pekára, opravára, atd. Pre dievčatá sú prít'azlivé odbory: kaderníčka, krajčírka, cukrárka, fotografka, aranžérka, predavačka priemyselného tovaru, spojová manipulantka a mechanická elektrotechnických zariadení. Maly záujem majú dievčatá o učebné odbory v pol'noshospodárstve a nízky záujem je aj o tradicnú ženskú profesiu - tkáčka. Dievčatá, v mnohých prípadoch i s veľmi dobrým prospechom volili radšej krátkodobé zaučenie, ktoré skryvalo možnosť rýchleho zárobku. Teraz, po uzákonení povinnej desaťročnej školskej dochádzky to nebude možné.

Ako riešiť vol'bu povolania chlapcov a dievčat v súlade s potrebami nášho života? Pomáhajú im pritom výchovní poradcovia základných škôl, ale mnoho môžu urobiť i pionierski vedúci sporostredkovaním stretnutí s kolektívami pracujúcich. Ide predovšetkým o technické odbory. Technika je však okolo nás a rodičia detí, patronátna brigáda a organizácia SZM sú štábom odborníkov najrôznejších profesií. Tí môžu zariadiť exkurzie na svoje pracoviská a podať zasvätený výklad. Možno usporiadať besedu o svojom povolaní, jeho dôležitosti, možnostiach i o tom, kde v zahraničí nám ich výroby robia dobré meno. S technikou, ako výsledkom práce mládeže a dospelých sa môžu deti stretnúť na výstavách a pri zhladnutí vedeckonáučných filmov.

Škola a pionierska skupina uzavierajú so závodom, ROH, alebo brigádami socialistickej práce patronátnu zmluvu. Konkrétne a účinná je spolupráca pionierskych oddielov s brigádami socialistickej práce a výrobnými kolektívami. Rozvíja sa úspešne preto, že sa brigády chcú podial'at' na výchove detí ale aj preto, že v brigádach sú rodičia pionierov, ktorí majú záujem a prácu s vlastnými det'mi.

Obsah spolupráce a BSP je pestrý, Závisí od konkrétnych podmienok brigády i oddielu. Najčastejšie sú podujatia doplnujúce a rozširujúce výchovné zámery, obsiahnuté vo výchovnom systéme PO SZM: exkurzie do závodu s presne stanoveným cieľom, spoločné výlety na pamätné miesta, spoločné zbory, výstavba tábora pionierskej supiny, finančná pomoc, atď. Pionieri blahozelajú svojej brigáde k splneniu plánu, zúčastňujú sa rozlúčok s členmi brigády, ktorí odchádzajú do dôchodku. Brigády sú zasa pri pionierskom sl'ube, pri oslavách výročí PO, SZM a pri ďalších

podujatiach. Zo svojho stredy vyberajú vedúcich oddielov, odborných poradcov pre plnenie podmienok odznakov odborností, atď. Každodennou spolurácou sa utužuje styk pracujúcich s pioniermi.

Pionierska vedúca z Dubnice n/Váhom napísala: "... A tak sme s det'mi niekoľkokrát navštívili závod, prezreli sme si pracovisko našich patronov, oboznámili sme sa s ich prácou a videli sme pritom i viac zaujímavých pracovísk, strojov a zariadení. Azda najzaujímavejšia bola prehliadka celého hutného závodu, kde deti videli všetko, počnúc v šrotoviskom cez stavbu v elektrických peciach, formovňou, lisovňou, az po hotové obliatky. Viacerí chlapci celkom mezakryte hovorili, že by tam chceli pracovať. A môžem Vás ubezpečiť, že dlhé hodiny vysvetľovania pojmu robotnícka trieda by det'om nepovedali tol'ko, ako táto návšteva u našich patronov."

V jednom automobilovom závode sa zamýšľali nad tým, prečo žiaci nechcú ísť za frézarov, brusícov, zlievačov a prečo si z remesiel vyberajú najskôr profesiu mechanika. Zistili, že ôsmaci vlastne nemajú konkrétnu predstavu o týchto remeslách, pretože ju nepoznajú. Začali žiakov oboznamovať so závodom, dávali im viac než náhodné informácie a zaujímavým spôsobom im približovali výrobný proces a činnosť závodu. Členovia mládežníckej brigády začali pracovať ako vedúci pionierskych oddielov a technických záujmových krúžkov. Schádzajú sa v školských dielnach, alebo v iných učilisti, či v závode. Pri tejto práci vzbudzujú záujem o potrebné povolania.

Podobné možnosti majú aj pionierske skupiny na dedine. Dnešné socialistická dedina poskytuje možnosti i pre pestrú pioniersku činnosť a to nielen v mieste školy, ale i v obciach, odkiaľ deti do školy dochádzajú a kde žijú.

Pionieri na dedine sa oboznamujú s výsledkami hospodárenia JRD a štátneho majetku. Užitočné je, ak pionieri dochádzajú zo agrónómami, mechanizátormi a zooteknikmi i za ľuďmi, ktorí pod ich vedením pracujú. Vhodné by bolo, kedy s nimi nejaký čas pracovali, aby ich prácu poznali. Pri práci s nimi spoznávajú, že dnešnému družstevnému roľníkovi je potrebná i veda, i technika i znalosti z ekonomiky. Aby uvideli, aké nevyčerpatel'né možnosti sa odkrývajú aj pred dnešnými pioniermi, budúci poľnohospodármi. Pionieri môžu pomôcť svojmu družstvu ako dozor

v družstevnom sade, pri strážení úrody a pod. Pri vhodnej príležitosti pošlú pionierskou poštou pozdravy k MŮZ družstevníckam, všetkým blahozelajú v miestnom rozhlase k Medzinárodnému družstevnému dňu a pozvú ich na svoje podujatia. Takáto práca zvyšuje spoločenskú aktivitu pionierov, rozširuje ich pohľad a upevňuje vzťah k družstevnému hospodáreniu.

Spoluprácu s družstvom dokumentuje aj príklad zo začiatku šesťdesiatych rokov z Dolnej Strehovej z okresu Vel'ký Krtíš. Iná BSP pri Lesnom závode vedie pionierov k pomoci v lese. Pionieri vysádzajú stromčeky, ochraniajú les, zbierajú lesné plody pre zverinu, čistia chodníky. Každý kmelec majú v starostlivosti 2-3 pionieri. V zime, keď je sneh, vídat' pionierov na lyžiach s batohmi zal'udov, alebo iných krmovín. Za túto spoluprácu im členovia BSP' lesníci a pol'ovníci požičiavajú svoju chatu a chodia medzi nich. Spoločné podujatia pionierov s pracovnými kolektívami prináša obojstranný prospech. Pionieri obohacujú svoju činnosť v novom prostredí a s novými ľuďmi. Prenášajú svoju činnosť zo školských tried do prírody a je pre nich prít'azlivá. Medzi najzaujímavejšie patria turistické výlety. Spolu s pioniermi plnia dôkazy plameňov a ciest, oboznamujú sa so základmi táborenia, poznávajú stromy, vtákov, stopy zvierat. Budovanie ohnísk sa spája s prípravou jedlá, ktoré v prírode chutia lepšie ako doma, či v školskej jedálni.

3./ Všetko, čo došla PO, bolo možné preto, že mala priaznivé podmienky, ktoré vytvára KSČ, socialistický štát a že má podporu, ktorú jej poskytujú NF a spoločenské organizácie v ňom združené. Po vzniku SZM v r. 1970 uzavrel Socialistický zväz mládeže dohody so všetkými organizáciami. Týchto dohôd a vyhlásení spoločenských organizácií a inštitúcií je 24. Niektoré sú federálne, iné majú republikový charakter. V PO je dnes v CSSR takmer 80 % detí.

Ciel'om nášho výskumu bolo zistiť, ako sa na výchove detí podieľajú mimoškolské výchovné činitele - spoločenské organizácie NF a inštitúcie socialistického štátu. Vychádzame zo skutočnosti, že PO ako jediná organizácia československých detí ani v budúcnosti nebude stačiť splniť svoje úlohy bez úzkej spolupráce a pomoci mimoškolských činiteľ'ov. Na dobrej práci detskej organizácie z hľadiska jej poslania má objektívny

záujem KSC, socialistická spoločnosť, ale aj ostatné činitele a preto sú jej ochotné pomáhať. Preto sme si vo výskume kládli cieľ - zistiť, aký je stav vo výchove detí mimo vyučovania z hľadiska jednotného postupu spomínaných činiteľov. Skúmame účinnosť práce PO, jej vplyv na deti najmä v ich voľnom čase. Cieľom bolo pripraviť návrh spoločného postupu a starostlivosti o deti v čase mimo výchovného pôsobenia školy a prispieť k zvýšeniu úrovne práce prostredníctvom z efektívnenia metód a foriem jej práce.

Vo výskume boli použité metódy štúdia dokumentov, štatistické metódy s využitím techník - dotazník, anketa. Sledujú, ako orgány plnia svoje záväzky voči PO, ako PO ponúkajú pomoc využíva i ako deti prijímajú pomoc a používané formy práce.

Pionierska organizácia ako relatívne samostatná súčasť Socialistického zväzu mládeže je spolu so Socialistickým zväzom mládeže prostredníctvom Národného frontu súčasťou politického systému socialistickej spoločnosti. Táto skutočnosť na druhej strane ovplyvňuje prácu pionierskej organizácie.

Plenárne zasadanie ÚV KSC z júla 1973 zdôraznilo, že výchova mladej generácie je vecou celej spoločnosti. Starostlivosť o mládež a deti zintenzívnili i spoločenské organizácie, združené v Národnom fronte.

Ústredný výbor SZM uzavrel takmer so všetkými spoločenskými organizáciami zmluvy o vzájomnej spolupráci. Ich obsahom je pomoc týchto organizácií pri výchove mladej generácie. Dohody sa stali významnou základnou pre rozvoj vzájomnej spolupráce. Aj keď spoločenské organizácie pôsobia hlavne medzi dospelými, ich poslaním je zväčša pracovať aj medzi deťmi. Hlásia sa tak k podielu na výchove mladej generácie. Veľký podiel na podnecovaní a koordinovaní pomoci spoločenských organizácií pri pomoci pionierskej organizácie má Ústredný výbor Národného frontu CSSR.

Prostredníctvom spoločenských organizácií NF sa na výchovu detí podieľa množstvo občanov s roznoými záujmami a odbornými znalosťami.

Pionierska organizácia SZM pristupuje k spoločenským organizáciám s dôverou, že jej pomôžu pri uspokojovaní záujmov detí a formovaní ich osobnosti. Na druhej strane si uvedomuje, že na výchovu detí sa nepodieľa len ona sama, ale mnoho ďalších činiteľov. Nakoniec, spoločenské organizácie tým, že rozvíjajú medzi deťmi zaujímavú

činnosť, vychovávajú si aj svoj vlastný dorast.

Prístup PO SZM k spoločenským organizáciám a inštitúciám je partnerský. Ceny si snahu každej organizácie pomôcť pri výchove detí a naplnení ich voľného času vhodnou činnosťou. "Všetky spoločenské organizácie majú prepracované svoje plány, majú svoje zábery. Teraz ide o to, aby tieto zábery plnili miliónové masy členov, organizovaných vo všetkých členských organizáciách Národného frontu. Pritom si všetci musíme uvedomiť, že v rozvoji našej socialistickej spoločnosti je starostlivosť o prípravu mladého človeka pre život a prácu súčasťou ďaleko širšieho, naozaj všesvetového zápasu, ktorého hlavným frontom je dnes front boja o vedomie človeka, boja za zastavenie horúčkovitého zbrojenia, za odzbrojenie, za mier a mierovú spoluprácu všetkých ľudí dobrej vôle na tejto planéte..."¹ - povedal v záverečnom slove podpredseda ÚV NF CSSR k výročiu založenia PO SZM a Medzinárodnému roku dieťaťa.

Vzhľadom na výchovné ciele sa spolupráca PO SZM so spoločenskými organizáciami rozvíja týmito smermi:

- 1/ Výber, príprava a starostlivosť o prípravu vedúcich pionierskych oddielov a záujmových krúžkov, súborov, organizátorov roznej činnosti. Mnohí členovia spoločenských organizácií môžu účinne pomôcť pri roznych podujatiach - športových, turistických a kultúrnych záujmových súťažiach, ktoré organizuje PO SZM, ďalej ako rozhodcovia, alebo organizátori, sprievodcovia po turistických trasách a pod. Využiť ich možno i ako poradcov pri plnení odznakov odborností.
- 2/ Spoločenské docenenie a hodnotenie všetkých, ktorí s deťmi pracujú. Toto ocenenie môžu udeliť orgány spoločenských organizácií vlastnými význameniami a prostriedkami.
- 3/ Materiálna podpora PO SZM - zapožičiavanie zariadení, ihrísk, klubovní, fotokomôr, materiálneho vybavenia, finančná podpora napr. pri zakúpení turistického vybavenia oddielov.
- 4/ Pozornosť zo strany pionierskej organizácie spočíva v tom, že pri roznych príležitostiach - konferenciách, hodnotiacich schôdkach, výrociach, narodeninách členov, ktorí s pioniermi pracujú a pod. pionieri pozdravia osobne, alebo listom rokovanie organizácie, či jednotlivcov.

Podrobná správa o pomoci spoločenských organizácií pionierskej organizácie a ich vplyve na využitie voľného času detí je uložená na katedre u riešitel'a úlohy. Podstatné časti budú publikované v teoreticko-metodologickom zborníku ÚV SZM IMPULS.

Pre splnenie zámerov výskumnej úlohy bol realizovaný výskum naplnovania voľného času detí. K tomu boli vybrané vzorky detí v okresoch Dolný Kubín, Zvolen, Banská Bystrica a Lučenec. Zist'ovany bol fond voľného času, záujem detí o ponúkané činnosti, menovite o tie, ktoré organizuje detská organizácia, ale i spoločenské organizácie. Fond voľného času detí sa pohybuje (u detí 6.-8. ročníka) v pracovných dňoch od 2-5 hodín, vo voľných dňoch ide o podstatne väčší fond.

Deti starsieho školského veku majú mesačne okolo 120-150 voľných hodín. Len približne 1/3 tohto času byva organizovaná výchovnými cinitel'mi, ostatok voľného času je trávený spontánne.

K najobľúbenejším činnostiam, ktoré deti vykonávajú vo svojom voľnom čase patria výlety, športové hry loptové a zimné športy, návštevy kina, diskotéky, stretnutia s rovesníkmi, sledovanie televízie, počúvanie rozhlasu a čítanie kníh a časopisov. Menší záujem je o spev, prácu speváckom a tanecnom súbore o technickú činnosť.

Činnosti, ktoré respondenti považujú za najobľúbenejšie sú pre nich atraktívne samy o sebe, i keď oddieloví vedúci ich nevedia motivovať. Nedostatok vhodnej motivácie sa neprejavuje u aktivít, o ktoré je menší záujem. Tu je citel'ná absencia vhodných metód a foriem práce s pioniermi, súčasnosť a stále používanie tých istých foriem, ako je napr. pionierska schodzka.

Výchovný systém PO SZM uspokojuje záujmovú sféru detí. Pionieri prejavujú záujem o všetky činnosti, ktoré obsahuje záväzná časť. Vhodným plnením tohto systému môže PO SZM významne ovplyvňovať čas detí. Je potrebné, aby orgány PO SZM zamerali viac svojho úsilia na kvalitu a systematickosť práce. Veľká pozornosť je det'mi venovaná využívaniu prostriedkov masovej komunikácie. Podľa času, venovaného počúvaniu rozhlasu a reprodukovanej hudby, sledovaniu televízie a čítaniu, možno usudzovať, že popri pohybových aktivitách tieto činnosti u detí dominujú. Veľky je fond voľného času, tráveného u masovo-komunikačných prostriedkov najmä v zimnom období. V televízii deti napradšej sledujú

dobrodružné filmy a detektívky. Do kina chodia menej a zdôvodňujú to potrebou financií, presunom na iné miesto z domova, malou ponukou prístupných filmov a pod. Avšak i návšteva kina sa tesí obl'ube u takmer 40 % skúmaných detí. Má význam i z hľadiska sociálnych kontaktov detí. Nedostatkom z hľadiska hygieny a režimu diet,at'a je sledovanie televízneho programu bez výberu a do neskorých nočných hodín.

Vyskum ukázal, že deti vo veľkej miere prijímajú informácie všetkého druhu, ktoré im rozhlas a televízia poskytujú. Sú významným činiteľom ideovo-politickej, mravnej, pracovnej, rozumovej, estetickej a telesnej výchovy detí. Obsah informácií, poskytovaných hlavne televíziou je veľkým štímulom seba výchovy. Podľa nich si deti vytvárajú predstavy o statočnosti, hrdinstve a odvahe. Ukazuje sa potreba, že by z tohto hľadiska televízia mala metódou príkladu ukazovať detom kladné vzory. Tiež by bolo potrebné rozšíriť spoluprácu medzi televíziou, rozhlasom a ostatnými prostriedkami masovej komunikácie a čitateľmi ci poslucháčmi na druhej strane. Dôležité je neustále rozširovať a upevňovať spoluprácu školy i rodiny a prostriedkov masovej komunikácie. Tvorcovia časopisov pre deti by mali skvalitňovať estetickú úpravu i obsah časopisov, aby deti nehl'adali únik k časopisom pre dospelých.

Pionierska organizácia Socialistického zväzu mládeže má významnú úlohu v procese formovania mladej generácie. Podľa základného dokumentu Programových a organizačných zásad PO SZM okrem iného vedie PO svojich členov k vytváraniu čínorodého kolektívu a k podielu na budovaní socializmu. Citlivo reaguje na ich záujmy a postrehy a spolu s nimi ich uskutočňuje. Rozvíja sústavne ideovo-výchovnú, sportovú, turistickú, prírodovednú, technickú a umeleckú činnosť pionierov. PO organizuje svoju činnosť predovšetkým vo voľnom čase detí.

V celom svojom vývoji, a dodnes je tomu tak, usilovala PO o uspokojovanie záujmov detí v súlade s potrebami spoločnosti. Vedie svojich členov k správnej orientácii v živote, prispieva k uskutočňovaniu ich túžob a prianí. Veľa peknych chvíľ mohli deti v PO prežiť vďaka svojim vedúcim, pedagógom a ďalším starším z kruhov priateľov PO.

V rámci výskumu bola uskutočnená sonda o časti detí na práci vlastnej organizácie, predovšetkým na plnení úloh, ktorými bola PO SZM poverená spoločnosťou - na verejnoprospešnej práci, podiel na plnení

volebných programov, pomoc starým ľuďom, štď. Zapojenie detí do tejto práce chápeme ako koordinovaný postup všetkých síl spoločnosti pri výchove detí ako občanov socialistickej spoločnosti.

Bolo zistené, že deti sa verejnoprospešnej práce rady zúčastňujú, omnoho radšej ako tzv. bežných pionierskych schôdzok. Rady sú, ak vtedy s nimi pracujú, alebo spolupracujú členovia spoločenských organizácií a zložiek. Najradšej sú s vojakmi, zväzarmovcami, športovcami a radi sa zúčastňujú i na spoločensky užitočnej práci pri vytváraní podmienok pre naplnenie svojich záujmov, napr. vo zväze rybárov a drobnochovateľ'ov.

V spomínanej sonde uviedli piatáci, že už mali podujatia s vojakmi, LM, ŽCSSP, ZPO, ZNB. Zväzarmon, ČSČK, Záhradkármi, SZŽ a pol'ovníkmi. Osmaci dodali este rybárov. Obidve vekové skupiny uviedli, že by chceli mať podujatia s pol'ovníkmi, drobnochovateľ'mi, rybármi, včelármi, armádou, ZNB, LM, záhradkármi, ZPO. Je to vyjadrenie záujmu o pestrú činnosť, ktorú im môžu poskytnúť práve spoločenské organizácie.

ZÁVERY

Z uskutočneného výskumu vyplývajú tieto závery:

Pri vytváraní podmienok pre prácu PO SZM má dôležité, vedúce miesto SZM. Preto súčasťou výskumu bolo aj skúmanie, ako SZM naplňujú zodpovednosť za PO. Zistené bolo, že asi 50 % organizácií SZM na Slovensku má uzavreté patronátne dohody s pionierskymi skupinami, alebo oddielmi. Patronátne činnosť spočíva v kádrovom zabezpečení - pion. vedúcimi a vedúcimi záujmových krúžkov, v poskytovaní organizátorskej pomoci pri príprave a priebehu roznych podujatí, napr. pri pion. sl'uboch, turistickej, telovýchovnej, technickej a prírodovednej činnosti. Deti si cez vzťah zväzákovi ktorí im v tejto činnosti pomáhajú, formujú vzťah k SZM. Rezervy sú v pomoci ZO SZM pionierskym skupinám napr. v príprave na vstup do SZM, ciel'avedomejšej a sústavnej pomoci prispertrovaní obsahu pion. činnosti, hlavne v technickej a prírodovednej oblasti, vo vytváraní materiálnych podmienok pre pioniersku činnosť (budovanie klubovní, nenáročných ihrísk, postytovany odpad. materiálu pre pioniersku činnosť, atď.).

Výstupom v tejto časti výskumu je vydanie metodickéj príručky pre ZO

SZM o pomoci PS a oddelom, nazvanej Naša skupina. V tlači, vysla v r. 1985 vo vydavateľstve Smena.

SPOLUPRÁCA PO SO SPOLOČENSKÝMI ORGANIZÁCIAMI

Z výskumu vyplynulo, že PO vzhľadom na svoje výchovné ciele so spoloc. organizáciami spoluprácu rozvíja v týchto smeroch:

- Vyber, príprava a starostlivosť o prípravu pionierskych vedúcich, i vedúcich záujmových krúžkov, súborov, organizátorov rôznej činnosti. Mnohí členovia spoločenských organizácií účinne pomáhajú pri rôznych podujatiach - športových, turistických, kultúrnych a záujmových súťažiach, ktoré organizuje PO SZM, ďalej ako rozhodcovia alebo organizátori, sprievodcovia po turistických trasách a pod. využívajú sa i ako poradcovia pri plnení podmienok odznakov odborností. V tejto oblasti je veľká rezerva.

Najviditeľnejšia je pomoc spoločenských organizácií pri výchove detí v naplňovaní ich voľného času. Avšak chyba koordinujúci činiteľ. Tým by podľa nášho názoru mala byť socialistická škola.

- V spoločenskom docenení a hodnotení všetkých, ktorí z detmi pracujú. Toto ocenenie majú okrem SZM a PO udeľovať aj orgány spoločenských organizácií vlastnými význameniami a prostriedkami.

- V materiálnej podpore PO SZM - zapožičiavaním zariadením, ih ak klubovny, fotokomor, materiálneho vybavenia, finančnou podporou napr. pri zakúpení turistického vybavenia oddielov a pod.

- V morálnej pozornosti zo strany PO SZM. Spocíva v tom, že pri rôznych príležitostiach - konferenciách, hodnotiacich schôdzach, výročiach navodeňinách členov spoloc. organizácií, ktorí s pioniermi pracujú a pod. ich pionieri pozdravia osobne alebo listom.

Vystupom je kapitola do Knihy vedúceho, ktorú vydala Smena. Kapitola "PO, inštitúcie socialistického štátu a spoloč. organizácie" - 60 strán.

Záver:

Miesto PO SZM pri utváraní jednotného postupu výchovných činiteľov nie je rozhodujúce, ale je významné. PO dáva všetkým činiteľom v oblasti výchovy mimo vyučovania podnety (bolo realizované uzatvorením zmlúv medzi ÚV SZM a ÚV spoloč. organizácií) a návrhy pre spoluprácu. Vzhľadom na uzatvorené dohody a koordinujúcu úlohu NF sa táto spolupráca osvedčuje.

Odporúčame, aby sa problematikou koordinácie intenzívnejšie zaoberali štátne orgány NF a spoločenské organizácie.

Pionierska organizácia má v živote detí významné miesto, najmä u isker a mladších pionierov. Pionieri navštevujú oddely všeobecne zamerané. Zaujímajú ich podujatia, ktoré sú pestre a sú organizované v spolupráci so spoločenskými organizáciami, alebo zaujímavými ľuďmi. Väčšina pionierov sa chce podobat' svojim vedúcim v učení, v prístupe k povinnostiam, v povahových vlastnostiach, športe, atd. Takmer 50 % skúmaných detí chce pokračovať v pionierskej práci ako inštruktori a neskôr ako vedúci.

Rezervy sú v niektorých oblastiach pionierskej práce. Napríklad v ideovopolitickej výchove napriek dobrým výsledkom, predovšetkým motivovaním pionierskej činnosti rôznymi významnými udalosťami, trpí ideovopolitická činnosť odtrhnutosťou od ostatných zložiek komunistickej výchovy. Často je to i schematicnosť a nedôsledne sa uplatňuje princíp komplexnosti. Vyžaduje sa modernizácia metód a foriem pionierskej činnosti na úrovni súčasnej doby s dodržaním obsahu podľa výchovného systému PO SZM.

Rezervy sú i pri voľbe metód a foriem práce pri výchove k voľbe povolania. Je potrebné hľadať príťažlivejšie formy posobenia na deti. Odporúčame organizovať rôzne podujatia pre deti pri príležitosti výstav a prehliadok priemyselnej a poľnohospodárskej výroby, vystavovať vtedy aj výsledky technickej a prírodovednej činnosti detí, stretnutia detí a tvorcami moderných výrobkov, organizovať exkurzie detí na pracoviská, kde by sa oboznamovali so špičkovou technikou vo výrobe i v laboratóriách, výskumných ústavoch, pracoviskách vysokých škôl. Je potrebné využiť tiež školské dielne pre záujmovú činnosť detí. Nadalej

rozširovať SMT a SMP a na ich práci zainteresovať okrem priemyselných a poľnohospodárskych podnikov aj spoločenské organizácie, najmä Zväzom, Zväz družstevných roľníkov, CSVTS a iné.

¹ Rozšírené predsedníctvo ÚV NF CSSR, Praha 6.2.79, vydalo polit.-org.odd. ÚV NF CSSR, 1979.

VI. LITRATÚRA

- 1./ Materiály I.- III. zjazdu SZM a CKPP, vydala MF Praha
- 2./ Dohody ÚV SZM so spoloč. organizáciami, vydal ÚV NF CSSR 1982.
- 3./ Júlové plénum ÚV KSC 1973.
- 4./ Základné dokumenty PO a SZM.
- 5./ Materiály straníckych orgánov a spoločenských organizácií